

SXEDIO.J6

20.2.1957: Ο Γ.Γ. ΤΟΥ ΑΚΕΛ ΕΖΕΚΙΑΣ ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΜΕΤΑΚΙΝΕΙΤΑΙ ΣΕ ΝΕΟ ΚΡΗΣΦΥΓΕΤΟ ΣΤΟ ΛΗΚΑΒΗΤΤΟ ΟΠΟΥ ΣΕ ΛΙΓΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΑΙΡΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ ΤΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΗΓΕΤΕΣ ΤΟΥ ΑΚΕΛ. Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΙΑΡΤΙΔΗΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, ΕΝΩ Ο ΕΖΕΚΙΑΣ ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΑΧΩΡΕΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΓΙΑ ΕΓΧΕΙΡΗΣΗ.

Στις **20** Φεβρουάριο **1957** ο Γενικός Γραμματέας του ΑΚΕΛ Εζεκίας Παπαϊωάννου, καταζητούμενος και στην παρανομία μετά την απόδραση του από το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, εγκατέλειψε το κρησφύγετο του στην Ακρόπολη, Λευκωσίας και μετακόμισε, μόνος πια, χωρίς τον Β Γ.Γ. Ανδρέα Φάντη, στο Λυκαβητιτό, στο σπίτι του Ματθαίου και της Λούλλας Νικολαΐδου, στην οδό Δεινοκράτους, αριθμός **6**.

Ο Ανδρέας Φάντης μετακόμισε στην περιοχή Καϊμακλίου.

Στο κρησφύγετο του αυτό ο Εζεκίας Παπαϊωάννου έμεινε μέχρι τον Μάιο του **1957** οπότε ήρθαν τα διατάγματα σύλληψης των αξιωματούχων του κόμματος και των οργανώσεων του.

Έτσι απολύθηκαν οι πολιτικοί κρατούμενοι του ΑΚΕΛ και ήρθαν τα διατάγματα σύλληψης των Ανδρέα Φάντη, Γιάννη Κατσουρίδη που δεν είχαν συλληφθεί ενώ τέθηκε τέρμα στην αναζήτηση των Εζεκία Παπαϊωάννου, Παύλου Γεωργίου και Κυριάκου Χρήστου που είχαν δραπετεύσει, ο πρώτος από το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας και οι άλλοι δύο από τα κρατητήρια.

Ο Εζεκίας Παπαϊωάννου αντιμετώπιζε πρόβλημα από τα παλιά τραύματα που είχε υποστεί στον εμφύλιο της Ισπανίας όπου είχε πολεμήσει στο πλευρό των αντιφραγκικών δυνάμεων κι έτσι με την άρση του διατάγματος σύλληψης του έφυγε για την Αυστρία όπου υποβλήθηκε σε δυο εγχειρήσεις.

Έτσι μεσούντος του αγώνα της ΕΟΚΑ οι βρετανοί ήραν τα διατάγματα σύλληψης των ακελικών ηγετών.

Πρώτα έκαμαν την εμφάνιση τους πληροφορίες για τον Ανδρέα Ζιαρτίδη, ύστερα από δύο χρόνια σχεδόν. Τον Ανδρέα Ζιαρτίδη ενημέρωσε τηλεφωνικά το Κεντρικό Γραφείο της ΠΕΟ η δε "Χαραυγή", όργανο του ΑΚΕΛ, χαιρετίζοντας στις **3 Μαΐου 1957** την απόφαση για άρση του διατάγματος σύλληψης του "που ανάγκασε το Γ.Γ. της ΠΕΟ να μένει για δεκαεφτά τώρα μήνες" στο εξωτερικό και προσθετε:

"Τη χαιρετίζουμε σαν ένα ακόμα μικρό βήμα της κυβέρνησης προς την κατεύθυνση της χαλάρωσης των εκτάκτων μέτρων. Μα είναι ακόμα πολλά και μεγάλα τα βήματα και τα άλματα που πρέπει να γίνουν από την Κυβερνητική πλευρά, για να διαλυθεί η αμύσφαιρα της πικρίας και να γυρίσουμε στην ομαλότητα. Στα κρατητήρια μένουν ακόμα αρκετά στελέχη και μέλη των παλαιών και νέων συντεχνιών και πολλές άλλες εκατοντάδες άνθρωποι που κρατούνται για πολλούς μήνες χωρίς να τους βαραίνει καμιά καταδίκη. Όλοι πρέπει να απολυθούν, να βρουν τη θέση τους στην κανονική κοινωνική ζωή και να καταργηθούν τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Αυτό θάταν ένα σημαντικό βήμα προς την οριστική ειρήνευση και πρέπει να γίνει χωρίς δισταγμό".

Στις **7 Μαΐου** η Κυβέρνηση επιβεβαίωσε και επίσημα τις πληροφορίες για άρση των διαταγμάτων σύλληψης των ηγετών της Αριστεράς και η "Χαραυγή" ανακοινώνοντας την απόφαση του Κυβερνήτη προέβη και σε μια σημαντική ανακοίνωση: Ο Εζεκίας Παπαϊωάννου αποχώρησε πρόσφατα από την ηγεσία του Κόμματος για λόγους υγείας.

Εγραφε η "Χαραυγή" στις **8 Μαΐου 1957**:

"Η Κυπριακή Κυβέρνηση επιβεβαίωσε χθες τη χθεσινή είδηση για την ακύρωση των διαταγμάτων σύλληψης και κράτησης μελών της αριστεράς, που είτε απέφυγαν τη σύλληψη στις **14 Δεκεμβρίου 1955** είτε δραπέτευσαν από τα κρατητήρια, ενώ διατελούσαν υπό κράτηση.

Οι μέχρι χθες καταζητούμενοι ήσαν οι Γ. Γραμματέας του ΑΚΕΛ κ. Ε. Παπϊωάννου, που πρόσφατα

αποχώρησε από την ηγεσία του Κόμματος εξαιτίας σοβαρού κλονισμού της υγείας του και οι κ.κ. Ανδρέας Φάντης, Παύλος Γεωργίου, Γιάννης Κατσουρίδης Κυριάκος Χρίστου, Ιωάννης Ιωάννου και άλλοι".

Την ίδια μέρα η αγγλόφωνη εφημερίδα της Κύπρου **Times Of Cyprus** μπόρεσε αμέσως να επικοινωνήσει με τον Εζεκία Παπαϊωάννου στο σπίτι που διέμενε και συνομίλησε μαζί του.

Ετσι την επομένη (9.5.57) η εφημερίδα σε σχετικό ρεπόρταζ έγραφε ότι ο Εζεκίας Παπαϊωάννου ή **Puppy** όπως τον αποκαλούσε (Πάπης ήταν το υποκοριστικό του Εζεκία Παπαϊωάννου) δήλωσε σε συντάκτη της ότι είναι πολύ άρρωστος και πρόσθεσε ότι νόμιζε ότι θα υποβαλλόταν σύντομα σε εγχείρηση.

Πρόσθετε ο συντάκτης της εφημερίδας που επισκέφθηκε τον Παπαϊωάννου:

"Ο **Puppy** ήταν ξαπλωμένος μπρούμητα στο κρεβάτι και καλυμμένος με τα σεντόνια μέχρι το λαιμό. Το υπνοδωμάτιο στο ευχάριστο αυτό σπίτι κοντά στη Λευκωσία ήταν σκοτεινό και η σύζυγος του μια γυναίκα που μιλούσε μαλακά και είχε εμφανιστεί στην είσοδο (για να τον υποδεχθεί), στεκόταν δίπλα.

(Ο Παπαϊωάννου) έφερε το εξασθενημένο χέρι του στο μέτωπο του λέγοντας: "Δεν μπορώ να πω τίποτε. Είμαι πολύ άρρωστος για να μπορέσω να μιλήσω".

Ο κ. Παπαϊωάννου έχει πρόβλημα στη μύτη που έχει πρισθεί και καθιστά δύσκολη την αναπνοή.

Περαιτέρω περιπλέκεται από ένα κρυολόγημα το οποίο δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει εδώ και τρεις εβδομάδες.

Παρόλον ότι οι διαταγές για σύλληψη του κ. Παπαϊωάννου έχουν ακυρωθεί αυτή την εβδομάδα, ο ίδιος θα κατηγορηθεί ότι απέδρασε από νόμιμη κράτηση, ενώ ήταν ασθενής στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας τον περασμένο χρόνο.

Ηταν "καταζητούμενος" (τα εισαγωγικά στο ρεπορτάζ της εφημερίδας) και εκτοτε σπάνια τον έβλεπε κάποιος από την απόδραση του".

Ενώ ο Παπαϊωάννου ανέμενε το ευχάριστο μήνυμα

για να μπορέσει να ταξιδεύσει στο εξωτερικό για να υποβληθεί σε θεραπεία ο Ανδρέας Ζιαρτίδης έφθανε αεροπορικώς στην Κύπρο από το Λονδίνο στις 10 Μαΐου στη Λευκωσία όπου του επφυλάχθηκε ενθουσιώδης υποδοχή στο οίκημα των συντεχνιών όπου τον προσφώνησαν ο Προσωρινός Γ.Γ. της ΠΕΟ Μ. Μιχαηλίδης και ο τουρκοκύπριος Αχμέτ Σατή.

Σημείωνε η "Χαραυγή" στις 11 Μαΐου 1957:

"Ανώτερη κάθε περιγραφής ήταν η συγκίνηση του τεραστίου πλήθους, κι' ο ενθουσιασμός του αληθινά έξαλλος, όταν ο κ. Ζιαρτίδης προσήλθε στο οίκημα των συντεχνιών επικεφαλής των μελών του Γ. Συμβουλίου της ΠΕΟ, παραληρούντα πλήθη τον ανήρπασαν στους ώμους των και τον μετέφεραν στο χώρο όπου βρισκόταν το βήμα. Εκεί οι συνεργάτες του τον ασπάζονταν με δάκρυα συγκίνησης, ενώ δεκάδες εργάτριες τον έρραιναν με ροδοπέταλα.

Ουρανομήκεις ζητωκραυγές δονούν συνεχώς την ηλεκτρισμένη από ενθουσιασμό και συγκίνηση ατμόσφαιρα, ενώ το ρυθμικό σύνθημα." Ζιαρ-τί-δης, Ζιαρ-τί-δης, Ζιαρ-τί-δης δίνει διέξοδο στα αισθήματα της εργατικής μας τάξης που καταπιεζόταν για 17 ολόκληρους μήνες".

Συνέχιζε λίγο αργότερα η ίδια εφημερίδα τη συγκλονιστική περιγραφή της μόλις τέλειωσαν οι προσφωνήσεις και ο Ανδρέας Ζιαρτίδης ανέβηκε στο βήμα:

"Η εμφάνιση του κ. Ζιαρτίδη στο βήμα προκάλεσε τη μεγαλύτερη θύελλα χειροκροτημάτων και τις πιο ζηωρές επευφημίες της συγκέντρωσης.

Τα αισθήματα της χαράς και αγαλλίασης, ανάμιχτα με τη πιο βαθιά συγκίνηση και τον πιο εκρηκτικό ενθουσιασμό, ήσαν διάχυτα σε όλη την πανηγυρική ατμόσφαιρα.

Λουλούδια και ανθοδέσμες έρχονται βροχή στο βήμα απ' όλες τις κατευθύνσεις λευκά περιστέρια αφήνονται να πετάξουν και μυριόστομη ιαχή "κα-λω-σό-ρι-σες, κα-λω-σό-ρι-σες", δονεί για πολλά λεπτά ολόκληρη την περιοχή, " Ζιαρ-τί-δης, Ζιαρ-τί-δης"

επαναλαμβάνεται ρυθμικά ώσπου ν' αρχίσει ο λαοφιλής εργατικός ηγέτης".

Στην ομιλία του ο Ανδρέας Ζιαρτίδης καθόρισε τις θέσεις της ΠΕΟ - και του ΑΚΕΛ για το τι ζητούσε από τους βρετανούς αυτή την περίοδο ώστε να ειρηνεύσει ο τόπος:

"Τα μέτρα έκτακτης ανάγκης που με κράτησαν **17** ολόκληρους μήνες μακριά από σας και τους αγώνες σας, που έστειλαν τόσα συντεχνιακά στελέχη και μέλη καθώς και εκατοντάδες πολίτες στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, αποτελούν την πηγή της ανώμαλης κατάστασης στον τόπο μας.

Η κυβέρνηση έδωσε την εξήγηση ότι οι συντεχνιακοί συνελήφθησαν για την πολιτική τους δράση. Είναι απαράδεκτη αυτή η εξήγηση της κυβέρνησης. Ζούμε στην εποχή της ελευθερίας και της δικαιοσύνης. Κάθε άνθρωπος πρέπει νάχει ελευθερία να υπεραμύνεται και υποστηρίζει τις πλατιές του αντιλήψεις.

Γι' αυτό θα συνεχίσουμε τον αγώνα για τις δημοκρατικές ελευθερίες και τα πολιτικά δικαιώματα του Κυπριακού λαού. Και εννοούμε όλου του Κυπριακού λαού. Όχι μόνον εκείνων που συμφωνούν με τις πολιτικές μας αντιλήψεις, αλλά κι' εκείνων που διαφωνούν μαζί μας. Κι' αυτό γιατί πιστεύουμε πως η καταπάτηση των πολιτικών ελευθεριών και των δημοκρατικών δικαιωμάτων οποιουδήποτε επηρεάζει όλους. Η πάλη για τις πολιτικές ελευθερίες για τα δημοκρατικά δικαιώματα του λαού είναι ενιαία και αδιαίρετη.

Η ΠΕΟ πιστεύει ότι η ύφεση που υπάρχει σήμερα στον τόπο είναι αποτέλεσμα της πάλης της εργατικής μας τάξης και του λαού και όχι της δράσης των δυνάμεων ασφαλείας, όπως είπε ο κυβερνήτης, του αλύγιστου λαού μας, που αγωνίστηκε για την ελευθερία και τη Δημοκρατία ενωμένος παρά τις πολιτικές διαφορές του.

Η περαιτέρω εξομάλυνση της κατάστασης, η ειρήνευση του τόπου μπορούν να γίνουν

πραγματικότητα μόνο αν γίνουν βασικά δεκτά τα αιτήματα του λαού.

- Η ΠΕΟ απαιτεί άμεση επιστροφή του Αρχιεπισκόπου και των συνεξορίστων του (Κραυγές: Να γυρίσει αμέσως στην Κύπρο ο Αρχιεπίσκοπος).

- Η ΠΕΟ απαιτεί νομιμοποίηση και αποκατάσταση των οργανώσεων και Κομμάτων που προεγράφησαν και ιδιαίτερα του ΑΚΕΛ (το σύνθημα ΑΚΕΛ, ΑΚΕΛ, ΑΚΕΛ δονεί την ατμόσφαιρα πολλήν ώρα.

- Η ΠΕΟ απαιτεί την απελευθέρωση όλων των πολιτικών κρατουμένων, που βρίσκονται στα κρατητήρια χωρίς δίκη (Ν' απελευθερωθούν οι πολιτικοί κρατούμενοι, παρεμβάλλεται μυριόστομη η κραυγή του πλήθους).

- Η ΠΕΟ απαιτεί την αμνήστευση όλων των καταδικών που βρίσκονται στις φυλακές, καταδικασμένοι με βάση τα έκτακτα μέτρα (Α-μνη-στί-α, Α-μνη-στί-α, Α-μνη-στί-α τονίζει ρυθμικά το πλήθος στην πιο ψηλή διαπασών).

Η λαϊκή ενότητα, καταλήγει ο κ. Ζιαρτίδης, αποτελεί την ορθή στερεή βάση κάθε αγώνα. Καλούμε όλες τις δυνάμεις της ΠΕΟ να διατηρήσουν, ν' αναπτύξουν περισσότερο την ενότητα τους. Καλούμε για ενότητα με τους συναδέλφους νεοσυντεχνιακούς εργάτες. Καλούμε για ενότητα με τις ανεξάρτητες συντεχνίες. Καλούμε για ενότητα μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων εργατών. Για κατάκτηση των συντεχνιακών Ελευθεριών και δικαιωμάτων.

- Για την κατάκτηση του αναφαίρετου δικαιώματος της Αυτοδιάθεσης".

Στην Κύπρο όμως ο Εζεκίας Παπαϊωάννου υπέβαλε αίτηση στους βρεττανούς για να του δώσουν άδεια για να μεταβεί στο εξωτερικό για θεραπεία, παρά το γεγονός ότι εκκρεμούσε το θέμα της απόδρασης του

από νόμιμη κράτηση.

Στις **30 Μαΐου 1957** έγραφε η "χαραυγή": Συμπληρώνονται σήμερα τρεις εβδομάδες από την ημέρα που ο κ. Ε. Παπαϊωάννου υπέβαλε αίτηση στις αρμόδιες αρχές για την παροχή άδειας εξόδου, για να υποστεί θεραπεία και σοβαρή εγχείρηση στη Βιέννη. Και όμως καθώς πληροφορούμαστε η σχετική άδεια δεν έχει ακόμα παραχωρηθεί, στο μεταξύ η υγεία του ασθενούς δεν παρουσιάζει καμιά βελτίωση και πιθανόν να εκτεθεί σε απρόβλεπτους κινδύνους.

Σχετικά με την κατάσταση της υγείας του κ. Παπαϊωάννου πληροφορούμαστε ότι εξετάστηκε από γιατρό της αστυνομίας και επακολούθησε δεύτερη εξέταση του από τον επαρχιακό γιατρό Λευκωσίας.

Σε προηγούμενη πρόσφατη εξέταση του ασθενούς από ιδιωτικούς γιατρούς, με βάση ακτινογραφίες και καρδιογραφήματα διαπιστώθηκε η ανάγκη άμεσης εγχείρησης του

Με βάση όλ' αυτά, επαναλαμβάνουμε ότι προβάλλει ως επιτακτική η ανάγκη να παραχωρηθεί άδεια εξόδου στον κ. Παπαϊωάννου πιστεύοντας ότι δεν υπάρχει τίποτε που να δικαιολογεί περαιτέρω καθυστέρηση για ένα τόσο σοβαρό ζήτημα.

Τελικά στον Παπαϊωάννου δόθηκε άδεια τον Ιούνιο για να μεταβεί στη Βιέννη όπου υποβλήθηκε σε εγχείρηση.

Στην Κύπρο επέστρεψε στις **4 Ιανουαρίου 1958** και τέθηκε επικεφαλής του Κόμματος και πάλι αλλά δεν αποκαταστάθηκε στη θέση του Γενικού Γραμματέα, παρά πολύ αργότερα και αφού έληξε ο αγώνας της ΕΟΚΑ.

Κατά την επιστροφή του Παπαϊωάννου από το εξωτερικό, και ενώ ο αγώνας της ΕΟΚΑ συνεχιζόταν ακόμα με το Κόμμα να βρίσκεται αντιμέτωπο με πολύ σοβαρές εξελίξεις, ιδιαίτερα στις σχέσεις του με την ΕΟΚΑ, του επιφυλάχθηκε πραγματικά ενθουσιώδης υποδοχή από εκατοντάδες οπαδούς του ΑΚΕΛ.

Προσφωνώντας τους συγκεντρωθέντες ο Εζεκίας Παπαϊωάννου είπε, σύμφωνα με την εφημερίδα "Χαραυγή" της **5.1.1958**:

"Με συγκινεί βαθύτατα η υποδοχή που μου επιφυλάχθη, το ΑΚΕΛ ζει και θα ζει στη συνείδηση του κυπριακού λαού, συνεπές προς τα αισθήματα και τους πόθους του, συνεπές στην πάλη για την αυτοδιάθεση.

Για δίκαιη λύση του Κυπριακού επιβάλλεται όπως η Κυβέρνηση προσεγγίσει άμεσα τα Παγκύπρια παλλαϊκά αιτήματα για βρετανοκυπριακές διαπραγματεύσεις με βάση πάντα την αυτοδιάθεση, είναι πρωταρχική ανάγκη η άμεση επιστροφή του Αρχιεπισκόπου και των συνεξορίστων του, η άμεση απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων, η άμεση άρση του κεθεστώτος εκτάκτου ανάγκης".

Ο Εζεκίας Παπαϊωάννου επέστρεψε στη νήσο μαζί με τη σύζυγο του Ειρήνη ενώ οι συγκεντρωθέντες φώναζαν ρυθμικά "ΑΚΕΛ, ΑΚΕΛ" και " Παπαϊωάννου, Παπαϊωάννου".

Σύμφωνα με την εφημερίδα όταν ο Παπαϊωάννου εμφανίστηκε μπροστά στα πλήθη όλοι τον ανήρπασαν στους ώμους τους "και με έξαλλο ενθουσιασμό και σε μια επιβλητική πομπή" τον μετέφεραν από το αεροδρόμιο μέχρι την Πλατεία Ηπείρου στη Λευκωσία (άγαλμα Σολωμού).